

Nf 14

49

DISSERTATIONUM ANTIPOIRETIANARUM
DODECADIS POSTERIORIS
UND EC I M A,

DE

SPECIE QV AR-
TA JUSTIFICATIONIS,

QV ALEM

VIR CLARISSIMUS,

PETRUS POIRETUS,

ALIS HUIUS DOCTRINAE CORRUPTELIS, PRAECIPUE HIS DE SENSU
FORENSI, PRAEMISSIS,

ἀντιρρόφος CONFIXIT:

QV AM

IN REGIA FRIDERICIANA,
DIE JUN. HVJVS MDCCXXII ANNI,
PRAESIDE

D. JOACHIMO LANGIO,

S. S. THEOL. PROFESS. ORDINAR.

ET ACADEMIAE h. t. PRO-RECTORE,

CONSVETAE AC PUBLICAE DISQV ISSIONI
SUBMITTIT

lz.

RESPONDENS

JOANNES PAULUS Schumann /

FINSTEDIENSIS MANSFELDICIUS, S. THEOL. STUD.

HALAE MAGDEBVRGICAE,

Typis JOAN. FRIDERICI KROTTENDORFFII, Acad. Typ.

Locus I. Oecon. L. V. c. VIII. §. XXV.

P. 525.

*A*mdiu huc usque disputatum fuit, utrum Justificatio per gratiam quandam infusam fiat, an vero actus Dei sit forensis & declarativus; ut, quid statuendum sit, tantum non ignorent. Varie hic responderi poterit, prout ad varia, qua Justificatio comprehendit, aut conjungit, respiciemus. Dico tamen, Justificationem sensu suo proprio & distinctissimo non in gratia quadam infusa consistere, aut eam non fieri per gratia infusionem: verum per declarationem eam, qua Deus anime annunciat & declarat, gratiam jam antea infusam progenerasse Justitiam. Atque ita iis, qui tantopere & ad nauseam usque contendunt, Justificationem esse actum quendam forensis, libenter accedo & consentio. Quoniam tamen vetus Adamus ex hac concessione occasionem caprat, ut in justificationem & ipse se insinuet, ut ut totus adhuc quantus quantus est vegetus & virus, cautione merito opus est, ut ex ipsa omnino ejiciatur.

Disquisitio hujus loci.

I. Si Autor non ignorat, de sensu justificationis diu multumque huc usque disputatum fuisse, utique nec ignoravit sententiam Evangelicorum, qui contra Pontificios aliosque nonnullos actum forensis adduxerunt; nec potuit non perspecta habere hujus sententiae praesidia & argumenta. Jam si, haec probe scivisse ipsum, supponas,

A 2

& si

& simul consideres, quod sententiæ evangelicæ de actu forensi suam oppositurus ne semel quidem eam sincere referat, sed pro ea semper abusum istius Epicureum alleget; in tanto ipsum sophismateprehendis, quo an indignius esse possit, vix reperias. Semel quidem, nimirum §. XXVII, uti deinceps videbimus, sincerum se exhibet in allegato catechismo Heidelbergensi: quam parum vero sinceritatis in loci istius interpretatione præstet, mox considerabimus.

2. Doctores ecclesiæ post *diuturnas disputationes quid de justificatione statuendum sit, tantum non ignorare*, auctor procul dubio reclamante scripsit conscientia, utpote a vero, cujus alias tantum studium præ se fert, etiam hac in parte alienissimus. Quod si enim tot doctorum scripta vel mediocri tantum attentione legit, probe perspicere potuit, eos non sine plerophoria, nec sine argumentorum præsidiiis, actum mere forenssem adstruxisse, dissentientium strophis atque obiectiunculis discussis ac dissectis.

3. Quando Poiretus negat, *justificationem sensu suo proprio & distinctissimo in gratia quadam infusa consistere, aut eam per gratiæ infusionem fieri*; videri quidem posset actum forenssem ipse etiam statuere: sed nihil minus admittit, uti in antecedentibus Dissertationibus vidimus, & posthac videbimus. Etsi enim hic negat, justificationem esse infusionem; tamen loco *satisfactionis infusionem* istam pro fundamento & causâ justificationis habet. Atque ita res fere eodem recidit, certe error unus altero minor non est. Et hoc ipsum est, quod verbis adducta proxime sequentibus clarissime exprimit: *Dico, inquit, justificationem fieri per declarationem eam, qua Deus animæ annuntiat & declarat, gratiam jam ante infusionem prognerasse justitiæ.* Quæ justificandi ratio non solum est ἀγάπη & ἀντίπαρσις, sed ἀλόγος etiam. Nam quid homini, qui novit & ipso sensu praxique spirituali gratiam Dei infusam, & inherentem justitiæ, seu sanctitatis, indolem, adeo experitur in se, ut de ea dubitare haud possit; quid, inquam, huic homini divina declaratione, tanquam justificatione aliqua, opus est, de gratia ista ad justitiæ vitæ infusa? Nonne ipsa gratiæ & justitiæ infusio per se jam satis declarationis habet? Ludit ego Auctor noster in re feria.

4. Quæ cum ita sint, indignissimum sane & cum naturali etiam
sincer-

sinceritate maxime pugnans est sophisma, quando idem ita pergit: *Atque ita iis, qui tantopere & ad nauseam usque contendunt justificationem esse actum quendam forensium, libenter accedo & consentio.* Miror, hujus viri aestimatores auctoritate ejus adeo abripi posse in transversum, ut sophisticas hasce strophas vel ipsis quasi manibus palpabiles, non videant, sed cum provocatione ad ejusmodi loca clamitent, injuriam fieri viro optimo, de ea injuria, quam is doctrinæ apostolicæ, ipsisque apostolis, & Christo ejusque officio, intulit, parum, immo nihil, solliciti, sed hanc haud obscure inter merita ejus referentes.

5. Quæ de veteris Adami praxi subjungit Poiretus, eo rursus tendunt, ut, postquam actum aliquem forensium specietenus concessit, verum actus istius sensum sub abusu istius prætextu explorare possit, ipso genuino sensu usque pro abusu habito.

6. Et de turpi isto abusu auctor prolixè sermocinatur §. XXVI. ubi inter alia scribit, sententiam de actu forensi esse ejusmodi persuasionem, qua credatur, Deum nos æque justos reputare atque est Jesus Christus, licet puri puri adhuc nebulones simus. Quæ quam gravis sit criminatio, in sanctissimam doctrinam & sinceros ejus assertores conjecta, quis non videt? Et ne existimemus, talia eum non nisi in epicurei abusus homines effundere, videamus paragraphum proxime sequentem, ubi dicitur sui fundamentum & causam e confessione Reformatæ ecclesiæ, cui ipse antea addictus fuerat, publica, h. e. e catechismo Heidelbergensi, speciatim e quæstione ejus LX. desumit.

LOCUS II. §. XXVII.

Mortalium plerosque ita animo affectos esse, manifestum argumentum est illud, quod tanto labore id agant, ut hoc ipsis persuadeant. Alii post confessionem, qua homini mortali tot & tot imparitates suas fatentur, se ab eis justificatos esse sibi persuadent, modo ejusdem hominis declaratio & judiciaria absolute, nec non externa quadam observatio accedat. Alii vero auditoribus suis & discipulis in ipsis Catechismis ea inculcant, qua eodem sponte sua redeunt, veluti quæstio ea & responsio, quam proponunt, testatur.

Catechism. Heid. Quæst. 60. Quomodo iustificatus (aut iustus) es coram Deo?

Resp. „Sola fide in Iesum Christum; adeo ut licet me mea
 „conscientia accuset, quod adversus omnia Dei mandata
 „graviter peccaverim, nec ullum eorum unquam servave-
 „rim; adhuc etiam num ad omne malum propensus sim;
 „nihilominus tamen, sine ullo meo merito, ex mera Dei
 „misericordia, mihi perfecta satisfactio, iniustitia & sancti-
 „tatis Christi donetur & imputetur, perinde ac si nullum un-
 „quam peccatum ipse admissem, nullumque mihi inhere-
 „ret, imo vero, quasi eam obedientiam, quam pro me
 „Christus prestitit, ipse perfecte prestitissem, modo solum
 „hæc beneficia credente corde amplectar.

Perpicuum est, hominem ita comparatum, uti a catechumeno hoc
 depingitur, omnium scilicet Dei mandatorum violatorem perpe-
 titum, eademque porro violare primum promptumque, qui nihilo-
 minus aque iustus haberi contendat atque Iesus Christus, non pos-
 se non esse hominem profligato perditum, iniquitati que plane ven-
 ditum, in quo vetus Adamus ita imperium habeat, ut nullus ad-
 huc vera fidei in ipso appareat radius, verbo, non esse nisi man-
 cipium corruptionis. Interim tamen non libertas ipsi tantum
 promittitur, sed & credere iubetur verbisque profiteri, quod exi-
 tiabilis illa animi constitutio, in qua totus, quantus quantus est, vi-
 vit adhuc vigetque, non obstat, quo minus re ipsa liber sit & ju-
 stificatus, modo tantum ut cor ejus impurum & improbum secunda
 persuasione credat, sibi imputata esse omnia, qua Iesus Christus
 prestitit. Nonne ea horribilis quadam est Justificationis idea,
 homines non servare, sed perdere & æternum damnare apta nata?
 Quanto satius foret talia, qua venenum revera sunt mortife-
 rum, ejicere e libris iis, quos atati tenera itemque plebi versan-
 dos proponunt, in quibus vix unus ex millibus erit, qui in ani-
 mum revocet glossas illas & interpretationes coactas, quibus verba
 ista torquent, ut alia, quam que sponte significant & lectoribus in-
 culcant, dicere videantur? Ergone exitiabilis ea beatitudo, quam
 in anima ingenerant & enutriunt verba hæc, minus detrimenti
 afferre

afferre censetur, quam si vel mutarentur, vel expungerentur voces quedam e libro, quem majorum nostrorum una auctoritas nobis sacrum & intactum præscripsit, licet ipsos falli potuisse, & multis in rebus tenebris suis involutos fuisse, negari non possit? Quæ vero hæc est idololatria, adeo impiorum animos occupans, ut formulæ aliæque hominum scripta, qui purificari nondum erant, neque a Spiritu & illuminati, tantum non adorentur! Utinam tandem tam infelix jugum excuterent mortales, nihilque nisi lumen veritatis unius amplecterentur!

Disquisitio hujus loci.

1. Quandoquidem locus iste Catecheseos Palatinæ tantæ offensionis fuit Poireto, optarem equidem, ut uno atque altero verbo isti jam in antecessum obviam ivisset ejus auctor. Interea tamen cum in illo recte intellecto nihil deprehendam, quod veritati non sit consentaneum, non dubito istum meum facere, & primum evangelicum ejus sensum demonstrare, hunc vero deinde a Poireti vellicatione vindicare.

2. Cum ipsi offensio præcipue nata sit e descriptione hominis justificandi, videamus, quid hæc vitii habeat. Hic est homo *pœnitens*, quemadmodum liquet e *contextu* & e *re ipsa*. *Pœnitentis* vero hic est status, ut ratione *præteriti temporis* in se deprehendat *conscientiam* ipsum *accusantem*, cum de peccatis admissis, tum de bonis operibus intermissis; ratione *præsens* ex una parte quidem adhuc *propensionem* residuam ad omne malum, ex altera autem non minus etiam *veram fidem* habeat in Christum, atque ita etiam gratiæ principium dominans, in regeneratione collatum, cujus donatione peccati, & præcipue *anistias*, dominium sublatum & homo instructus sit novis viribus ad vivendum vitam, fide in Christum & pœnitentia ac sui regeneratione dignam. In hac subiecti justificandi descriptione, quod juste desiderari possit secundum doctrinam apostolicam hypotyposin, ut certissimus sum, habebit nemo. Nec illi quidquam, quod erroneæ hypotheseos præjudicium non prodatur, poterit opponi. Quod si quis existimat, eam verbis nondum satis emphaticis esse descriptam; is describat eam quanta velit emphasi, eodem tamen sensu retento.

3. Jam

3. Jam vero hæc ipsa hominis justificandi descriptio adest in verbis catecheseos, utpote uti e re ipsa, sic etiam inde a me desumpta. Nam hæc tria sunt momenta, ad quæ in ea redeunt omnia: 1.) *Sensus contritionis*, in accusatione conscientia de peccatis commissis, & de officiis Deo secundum legem debitis intermissis, atque ita de gravi reatu inde contracto: 2.) *Fides* in Christum, nostrum *ἰλασµόν*, vera quidem & ita constituta, ut Christum non imaginarie, sed vere possit amplecti; at luctans tamen adhuc cum peccati, cujus dominium ipsius accensio abstulit, reliquiis, in propensione ad omne malum se exerentibus, atque ita quotidianum renovationis exercitium ad subinde majorem sui expurgationem requirentibus: quod *tertium* in homine justificando hic notandum momentum est.

4. Hæc revera adesse in verbis catechismi, ipsa ostendit *ἀνοψία*. Nec verba illa: *adhuc etiamnum ad omne malum propensus sim*, nisi per violentam detorsionem ad Epicureum impia vite sensum abripi possunt. Aliud enim est, *adhuc esse propensum ad omne malum*, ita ut cupiditatem adhuc sollicitantem sentias; aliud, *isti propensioni*, seu residua cupiditati, *servire*. Ecquis dubitaret, christianos, qui temporibus Pauli Romæ erant, vere fuisse justificados, cum Paulus in epistola ad ipsos scripta fidem ipsorum tanto ornet encomio c.I. & eidem speciatim justificationem, ut jam factam tribuat c. V, r. Jam vero illi ipsi adhuc in eo erant statu, ut propensionem ad omne malum adhuc in suis peccati reliquiis sentirent, ideoque a Paulo admonerentur, ne illi in cupiditatibus suis præberent obsequium Rom. VI. VII. VIII. Ut alia illius epistolæ capita & loca præteream. Manifestum itaque est, verba catecheseos vellicata, quod veritati repugnet, nequaquam habere.

5. Et reliqua etiam istius loci verba, quæ de *satisfactione ac imputatione justitiæ Christi*, ejusque valore coram judicio Dei, agunt, omnino recte se habere, & Apostolica doctrina esse conformia, evincunt loca ad probationem ibidem allegata, uti supra in Dodecade priore aliquot Dissertationibus ex instituto demonstravi.

6. Hæc de genuino & vero loci sensu. Nunc is, datis vindictis, equaleo Pireti hermenevico est eripiendus. Utic dictis liquet, falsissimum est, hominem justificandum describi, tanquam talem, qui porro etiam mandata Dei violare pronus promtusque sit. Nam
ctfi

etsi pronitas propensione positæ insit; ab hac tamen omnino abest consensus, seu promittitudo ejusmodi, quæ animi *propositum* continet in peccatis contra conscientiam perseverandi. Ubinam enim hujus ullum est vestigium in verbis catecheseos? Quod si vero promittitudinem pro synonymo pronitatis, seu propensionis, hic aliquis accipere vellet, & eam, in quantum justificando & justificato tribuitur, habere pro errore, prodito falsæ hypotheseos præjudicio ipsi etiam Poireto contradiceret; utpote qui tò promptum (fortasse etiam tò pronum) esse, explicat de *homine profligato perditio, iniquitatisque plane vendito, in quo vetus Adamus imperium habeat, ut nullus adhuc vere fidei in ipso appareat radius, verbo qui non sit, nisi mancipium corruptionis*. In quem summe epicureum sensum innocentissimam phrasin: *etiamnum ad omne malum propensus sum*, detorquere, anne viro docto pioque indignissimum sit, ipsi auctoris aestimatores viderint?

7. Neque illi suffecit detorsio simplex, etsi gravissima, in repetitis hisce ejus verbis jam allegata: sed pro mentis suæ intemperie (quæ in scriptorem *γνῶσις* mysticum cadere non debebat) vix infectationis suæ finem invenit. Ita enim pergit, ut homini illi, qui suam ad malum omne propensionem adhuc residuam pœnitenti animo confitetur, tribuat *exitriabilem animi constitutionem*, in qua totus, quantus quantus sit, vivat adhuc vigeatque, *cor retinens impurum & improbum, securaque persuasione imputationem credens*.

8. Et pro hac ipsa animi impotentia infectationis seriem his continuat verbis: *Nonne ea horribilis quedam est Justificationis idea, homines non servare, sed perdere & æternum damnare apta nata? Quanto satius foret, talia, que venenim revera sunt mortiferum* (quod convicium anne in ipsam apostolicam doctrinam, ab Apostolis passim iisdem fere, quibus catecheseos usæ est, verbis passim conceptam, cadat, alii viderint) *eficere e libris iis, quos ætati teneræ itemque plebi versandos propanunt. Ergone exitriabilis ea habitudo, quam in anima ingenerant & enutriunt verba hæc x. r. l. Quæ vero hæc est idololatRIA, adeo importune animos occupans &c.* Videat lector verba in ipso loco.

9. Verba catecheseos cum sensu suo doctrinae apostolicae hypotyposi conformia esse, jam tum monui, lectore ad datam hujus adfertur demonstrationem remisso. Jam vero si ei consentanea sunt, & simul per se satis plana, id, quod sonant, quam simplicissime significantia; a vero & aequo abhorret hæc Poirreti censura, qua eorum interpretationem excipit: *Vix unus, inquam, e millibus erit, qui in animum revocet glossas illas & interpretationes coactas, quibus verba ista torquent, ut alia, quam quæ sponte significant, & lectoribus inculcant, dicere videantur.* Quæ cum dicuntur in finem, ut creduli lectoris animus adversus genuini sensus admissionem præmuniatur.

10. Ex his vero omnibus (quorum tamen sequentia omnino adhuc pertinent) sole meridiano clarius est, Poirretum ipsum genuinum doctrinae hujus apostolicæ sensum & usum omnino damnare & explodere, etsi alias, hunc ipsum impugnaturus, tantum abulum ejus Epicureum allegare soleat. Id quod eo minus est mirum, quo manifestius est, illum ipsum quoque sensum & usum genuinum promero errore & abusu Epicureo habere. Desinant itaque illi, qui Poirreto hucusque plus tribuerunt, quam ipsi veritati, ingemiscere ac conqueri, injuriam illi fieri, quando gravis & multiplicis erroris in dogmate de satisfactione & justificatione arguitur. Audiamus nunc porro Auctorem nostrum.

Locus III. §. XXVIII. p. 527.

Ut vero pateat, veterem Adamum nullo jure istas sibi latebras in justificatione quarere posse, utut illam actu quodam fovens & declarativus, non vero insusa quadam gratia fieri dicamus; oportet, ut ad justificationis autorem itemque ad ipsius actus qualitatem animum attendamus. Quis vero declarationis hujus justificativæ autor erit? Anne hominis cogitatio, aut cor: an vero ipsa litera sacrarum paginarum; an denique spiritus DEI vivens? Quodsi dicamus cor hominis, res non nisi incertissima erit & imposturis plena, præsertim, ubi cor illud adhuc plane impurum erit, ad omne malum propensum & ad omne bonum ita ineptum, ut mandata DEI indefinenter transgrediatur. Neque

que etiam simplex litera Scriptura Sacra hic sufficiet: ea enim non nisi generales declarationes preponit, neque ea ulli sigillatim applicat. Oportet igitur, ut Spiritus DEI hoc, quicquid est, faciat & præstet. Atqui vero fieri non potest, ut cor corruptum, sordibusque adhuc plenum tranquillantes Spiritus S. motus ejusque habitationem percipiat, aut operationes ejus, quæ divinam animæ pacem reddant, faciantque, ut sua cum DEO conciliationis certa acquiescat, experiatur. Equidem facilius lucem tenebræ producerent, quam Deus hanc declarationem in animabus ita affectis pronuntiaret.

Disquisitio hujus loci.

1. Veterem Adamum in Justificatione, quando illa recte habet, cum ostenso ordine regenerationis & seræ poenitentiae vivæque fidei describitur, sub actu forensi & declarativo latebras sibi querere posse, contra doctrinam hanc apostolicam vel per ignorantiam, vel per malitiam, vel per utriusque mixturam adferitur.

2. Trimembre istud Poireti argumentum nullius plane est ponderis, cum manifestam falsissimi principii, seu suppositi, repetitionem contineat, scilicet hominem justificandum ex hypothesi Evangelicorum esse adhuc plane impurum, & ita ad omne malum pronum ineptumque, ut mandata Dei indefinenter transgrediatur. Atque ita non ferit thesin hæc argumentatio, sed aerem; etsi Auctor sibi videatur rem acu tetigisse, nodosque non solvisse solum, sed dirupisse etiam.

LOCUS IV. §. XXXX. p. 528.

Notandum est præterea (ut ad actus qualitatem transeamus) duas dari declarationes justificativas, veram aliam, aliam falsam. Distinctionis ejus autor est Salomon, qui dicit, falsam esse DEO abominabilem: Quisquis justificat impium, justum vero condemnat, DEO est abominabilis (Prov. 17. v. 15.) Justificare impium est declarare, impium esse justum. Quæ declaratio falsa est, & actus forensis ex-

secrabilis ac mendax. *Qualem vero actum forensem iustificatione volumus? Falsumne, an verum? Volumusne declarationem talem, quæ dicat, cor adhuc impurum & impium justum esse nihilominus atque purum? Hæc profecto declaratio judiciaria, hic actus forensis non nisi a Satana in foro conscientie occæcata fieri potest. DEUM enim autorem habere nequit, cujus actus forenses, quotquot ipso auctore fiunt, ipsissimæ veritati ac realitati inimituntur, cujusque declarationes non possunt non esse verissimæ: ita ut quando ille in iustificatione declarat, animam esse puram & justam, neque quicquam in ea superesse, quod condemnari queat, res in ipso animæ fundo & constitutione aliter haberi nequeat. Si enim id in ipsa jam antea non inveniretur, nunquam eam Deus veritatis justam declararet, sed impuram potius sordibusque infectam & ineptissimam adhuc, quæ vitam æternam solidamque & ævnam pacem possideat. Illone eum, qui re ipsa injustus est & impius, justum declarare volet, aut poterit, qui (Es. V, 20.) execratur eos, qui bonum vocant malum, malum vero bonum; tenebras lucem, lucem vero tenebras; dulce amarum, amarum autem dulce, quique (Exod. 34. v. 7.) nocentem nequicquam censet innocentem? Quis est, quem non pudeat tam solidi & tam inepti commenti, siquidem tantillum sensus communis in eo supersit.*

Disquisitio hujus loci.

1. *Iustificare impium*, extra statum poenitentiae ac fidei ita constitutum, ut nec iustitiam habeat propriam, nec imputabilem, quam per fidem faciat suam, *est actus forensis execrabilis ac mendax.* Jam propositioni Auctoris majori ita limitata deest minor, seu applicatio ad justificationem, qualem ecclesia evangelica ad normam doctrinæ apostolicam statuit. Auctor vero noster in sophistica sua sibi adeo placet, ut existimet, se melius agere trium
phos

phos. Atque ita mera est ἀπομαχία in sarcasmis & querelis istis acerbis, quando ita pergit: *Hæc profecto declaratio judiciaria, hic æctus forensis non nisi a satana in foro conscientie occæcata fieri potest!*

2. Locum Jesaiæ c. V. ut a sinistra applicationis abusu hic vindicem, eo minus judico esse necessarium, quo manifestior is est. Utinam vero Auctor hujus sui effati iniquitatem agnovisset, quod hoc exprimit epiphonemate: *Quis est, quem non pudeat tam stolidi & tam inepti commenti, siquidem tantillum sensus communis in eo superstit?* Certe pseudomythica est theologia, quæ ejusmodi se characteribus facit conspicuam. Quod qui e Pireti admiratoribus non agnoscent, disputent cum Paulo, ane ipsi pudeat tam stolidi ac tam inepti comenti, ut scripserit, *Deum Filium suum, qui ipsa est justitia, eum in finem pro nobis peccatum fecisse, ut nos, qui natura sumus corruptissimi, & post ipsum quoque conversionem corruptionis istius reliquias haud exiguas in nobis habemus, justitia Dei fieremus in ipso.* 2 Cor. V, 21. Videmus itaque pseudo-philosophiam cum pseudo-mythica in eo convenire, ut ipsum mysterii evangelici centrum pro stolidorum hominum nugamento habeat.

Locus V. §. XXX.

Equidem S. Paulus inquit (Rom. 4. v. 7.) Deum justificare improbum: verum conscientiam lectoris testor, num hoc idem sit, ac Deum declarare hominem improbum esse hominem justum? qui fieri potest, ut id sibi homines persuadeant? DEVS justificat improbum, non eum quidem, qui improbitatibus suis vere adhuc involvitur; sed eum, qui is involutus erat, jam vero eas abiecit, & ab is purificatus est: iste improbus declaratur justus. At vero, inquires, siquidem homo ante declarationem illam justus jam est, quæ ergo illius erit justificationis utilitas, quæ item necessitas? Id quidem

plus satis inculcavimus hactenus : age tamen , id repetamus , siquidem desideretur . Quando anima a divino lumine purificatur , fieri non potest , quin inquietudines eas & irrisissimas angustias , quas paulo ante vidimus , misera sustineat . Ea vero , ubi purificationis suae terminum ac finem plene consecuta erit , utpote revera jam iusta reddita , proprii sui cordis testimonio tamen stare , seque iustam credere non poterit , nisi DEUS deinceps nova quadam & speciali ratione in ea operetur ; multo minus vero liberationem suam ac pacem , cum ineffabili illa animi tranquillitate , a divina hac certitudine de suo in gratiam Dei reditu oriunda , experietur , nisi Deus divina hac declaratione illam ipsi restituat . Anne vero id emolumenti adeo modicum quid erit ? & quid queso est , quod ultra desiderari possit ?

Sed & illud dici poterit , verbum hoc , justificare in dicto loco Pauli , ubi inquit , Deus justificat improbum , non tantum designare actum DEI declarativum ; verum & operationes eas , per quas Deus improbum purificaverit , omnemque rationem , qua cum ipso in omnibus viis , per quas eum duxit , agere voluit , ut ex improbitate sua eum eriperet & iustitiae restitueret . Vidimus modo , vocem justificationis , aut iustificandi , hoc sensu identidem adhiberi : atque ita dicere licebit , justificationis objectum , aut subiectum , esse hominem actu improbum quidem , sed in quo Deus operetur , ut actu eum & vere iustum reddat . Virumque verum est . Cetera vero non nisi somnia sunt .

Disquisitio hujus loci.

I. Ego lectoris conscientiam testor , anne Auctor noster hic sophistam agat , quando , non nesciens , locum Paulinum explicari (& recte quidem) de improbo poenitenti & credente , qui agnito suae improbitatis reatu damnabili coram Dei foro ad imputabilem Christi

Christi iustitiam confugit; quando, inquam, hæc non ignorans, evangelicæ ecclesiæ hanc ejus loci interpretationem & applicationem tribuit, quasi Deus improbum ἀμτανόντων Christi causa proprobo & justo declararet?

2. Sequens Auctoris periodus: *Deus justificat improbum* κ τ λ. nihil habet, nisi falsi principii, quam sæpillime jam detecti, repetitionem, novæ discussionis haud indigam.

3. Istam maximi momenti objectionem, quam justificationis sit utilitas, quæ necessitas, si homo ante declarationem istam, in qua illa consistere dicitur, sit perfecte justus iustitia inhærente? Auctor satis leviter solvit, ne hilum quidem ex objecta difficultate demere sciens; & duplici tamen interrogatione subjuncta de facta solutione sibi ipsi plaudit. Certe enim supervacanea est manetque illa declaratio de istius rei possessione, quam se certissime possidere ex ipso possessionis usu aliquis esse potest certissimus. Et hæc certitudo, ex ipsius injustitiæ infusione redundans apud justificatum, qualem Poiretus fingit, futura esset eo major, quo perfectior ipsi tribuitur iustitia, per infusionem accepta, nimirum tanta, *quæ purificationis terminum ac finem plene consecuta fuerit.* Qualem justum qui comminiscitur, & tamen statuit, talem *proprii sui cordis testimonio* de accepto isto infusæ iustitiæ thesauro nondum stare, sed de eo adhuc dubitare, ita ut novo superaddendæ *declarationis*, tanquam alicujus *justificationis*, charismate egeat, certe is e justo ejusmodi giganteo eadem opera simul pygmaum facit. Quis non videt doletque labyrinthum, in quem mens humana, etiam pseudo-mythica, deserto verbo Dei incidere, aut quem sibi ipsi formare, potest?

4. Quæ Auctor sub allegati loci finem de verbo *justificare* tradit, aut potius repetit, nova discussione non egent. Quando autem istis meletematis hoc subjungit epiphomena: *cetera non nisi somnia sunt;* prodidit, suum intellectus malum, quod in grandi errore, immo errorum cumulo est, non fuisse solum, sed cum haud exiguo animi tumore conjunctum.

LOCUS

LOCUS VI. §. XXXI.

Post ea, quæ hæcenus tradidimus, regulas nonnullas his in materiis sæpissime inculcatas, quasque extra omnem controversiam ponunt, mihi procul dubio objicient, quales sunt, v.g. I. Quod justificatio sanctificationem præcedat, non vero vice versa. II. Quod bona opera non præcedant justificandum, sed sequantur justificatum; aliæque nonnullæ, quas recensere supervacuum foret, quoniam eodem redeunt.

Quisquis in animum revocare volet id, quod diximus, puta vocum harum justificationis & justificandi, earumque conjugatarum, significationem late patere, eisque varia designare posse; non difficulter sensum inveniet, ad quem dictæ regule applicari possint; & eo quidem sensu non erit, quod nobis negotium faceßant: verum si quis justificationem sensu suo proprio & distinctissimo, hæc est, eo, quem postremo loco attulimus, intelligere velit, is profecto caveat, ne horum axiomatum, ut volunt, sono obdormiscat.

Observatio.

Video hic Auctorem dicendo nihil dicere, & ad ea, quæ a se dicta sunt, provocare, ea vero, quæ hic tangit, in sequentibus ex intuitu resumere. Igitur hic dialysi superseco.

LOCUS VII. §. XXXII.

Et quidem ut ad rem ipsam descendamus, falsissimum est illud, quod justificatio sanctificationem præcedat. Manifesto satis argumento id docet justificationis natura, quam clare satis, ni fallor, conspiciendam dedimus iis, qui videre eam voluerint. Quod si insuper urgeant, ut idem disertis Scripturæ verbis probatum demus, age & iis satis faciamus.

Paulus

Paulus sanctificationem expresse collocat ante justificationem, quando in Ep. ad Rom. quasi gradibus quibusdam factū, ait (Rom. 8. v. 29. &c.) Quos DEUS præcognovit, eos prædestinavit, ut conformes fierent imagini Filii sui, ut ipse primogenitus sit inter fratres multos; quos vero prædestinavit, eos & vocavit, & quos vocavit, eos & justificavit; & quos justificavit, eos & glorificavit. Nullus est, qui dubitet, quin Apostolus hic quosdam gradus constituat, ostendatque, quomodo DEVS gradatim atque ordine ea, quæ eternam nostram salutem concernunt, efficiat: ista vero, qua ratione disponat, videamus. Principio dicit, quod Deus nonnullos præcognoscat, h. e. quod nonnullos (eos videlicet, qui ipsi respondebunt) pro populo suo & pro filiis suis agnoscere atque ita cum eis agere vitamque eternam ipsis largiri velit. Secundo, quod præcognitos hos, sive eos, quos ita servare decrevit, prædestinaverit ad similitudinem Filii sui h. e. quod Deus constituerit ac decreverit, ut (Rom. VI, 4, 5, 6, 7, 9. II.) quemadmodum Christus mortuus est & resurrexit in vita nova, ubi non amplius moritur, & in quam nihil potestatis morti superest; ita & illi una cum ipso planta fiant per conformitatem & similitudinem imaginis mortis ejus; ita ut vetus eorum homo cum Christo crucifigatur, corpus peccati aboleatur, neque amplius serviant peccato; sed illi mortui sint, atque ab eo absoluti sint & liberi; utque perinde ac Christus & quidem in ipso, in nova vita resurgant. Et hæc quidem ipsa luce meridiana clarius purificationem denotant, seu sanctificationem, quæ DEI filius nos reddit & fratris Christi primogeniti: (Heb. 2. v. 11.) Namque & is, qui sanctificat (Christus Jesus, qui sibi conformes reddit) & ii, qui sanctificantur; omnes ab uno Patre sunt & ascendunt; Quapropter non erubescit (Christus) eos appellare fratres suos,

C

atque

atque ita primogenitum se demonstrat inter multos fratres : ita idem Apostolus sua verba ubique ipse explicat. Tertio, quos ita prædestinavit voluitque, ut tales fierent, eos & vocat, & actu eo introducit, videlicet intus & foris ipsis suppeditat, quicquid necessarium est, ut imagini mortis & resurrectionis Christi conformes reddantur, sive ut parificentur & sanctificentur. Quarto, quos ita ad purificationem & sanctificationem actu deduxit & vocavit, conformes jam redditos imagini Filii sui crucifixi & suscitati, eos justificat, eos justos, puros & a peccato immunes declarat : nam (Rom. 6. v. 7.) qui mortuus est, justificatus est a peccato & (Rom. 4. v. 25.) per resurrectionem Christi justificati sumus (Ephes. 1. 20.) h. e. per internam ejus efficaciam & (Phil. III, 9, 10. Rom. VI, 5.) per conformitatem ipsius. Tandem Apostolus ut gradationem suam finiat, subjungit, Deum eos, quos justificavit, glorificare, ubi docet, quod justificationem immediato nexu subsequatur salus & divine glorie possessio, sive proxima dignitas & capacitas, quam justificatio requirit. Itaque in ea non erat sententia, quod post justificationem deum oporteret nos sanctificari, sive quod sanctificatio justificationem sequeretur : sed potius, quod justificationem præcederet Sanctificatio, Glorificatio vero sequeretur : Perspicuum enim est, quod materias eas hoc ordine disponat. 1) Præcognitio eorum, quos Deus servari vult, 2) Prædestinatio & Decretum, quo imagini Jesu Christi crucifixi & suscitati conformes eos reddere constituit. 3) Vocatio, actualis introductio, qua eos ad conformitatem hanc ducit, eamque in ipsis progenerat, qua ipsa purificatio est, ipsaque sanctificatio. 4) Justificatio. 5) Gloria & Salus.

Quod si verus Adamus, qui justus quidem esse amat, ita tamen, ut mortem sentire nolit, alio ordine, qui sibi & palato

lato suo placeat, disponere eas malit; nihil verat, quo minus, cum eterne tamen mortis periculo, illud tentare queat. Vidobit aliquando, quznam methodus valeat, an ea, quam Deus voluit, an quam ipse sibi commentus est; videbit, inquam, quam graviter ipsi luendum erit, quod tam stolide voluerit, ut currus, (quod vulgo ajunt) bovem traheret.

Disquisitio hujus loci.

1. Quando *justificatio sanctificationem* precedere dicitur, *sanctificationis* nomine non intelligitur regeneratio, seu conversio, quæ justificatione prior est, etsi non tempore, tamen natura: sed *renovatio*. Et hoc sensu justificationem precedere sanctificationem, verissimum est, uti e Dissertat. IV. posterioris Dodecadis liquet.

2. Falsum est, Paulum sanctificationem, nimirum, in quantum est *renovationis synonymum*, expresse ante justificationem collocare Rom. VIII, 19 sequi. Nam sub nomine *vocationis* intelligit, quod notioni hujus vocis cum emphasi accepto consentaneum est, nimirum oblationem gratiæ convertentis: quæ quando recipitur, in homine accenditur fides, fide autem accensa fit justificatio, subsequente renovatione. Atque ita *vocationis* verbum hic amplius tendi nequit, quam usque ad proximum suum *obsequii* in admitta conversione effectum. Sic Romani erant vocati cum effectu hujus obsequii c. I. v. 7 & ideo justificati, c. V, 1. & deinceps magis magisque renovandi, c. XII, 1, 2, quem in finem pars epistolæ præcipua directa erat.

3. Quæ de electione Auctor hic minus recte tradit, ut considerem, non est hujus instituti & argumenti.

4. Nec reliquorum scripturæ locorum vindiciæ hic videntur esse necessaria, nisi illius Rom. IV, 25. *per resurrectionem Christi justificati sumus* (uti Auctor noster illum exprimit & sic declarat) hoc est *per internam ejus efficaciam* Eph. I, 20. & *per conformitatem illius* Phil. 3, 9, 10. Rom. 6, 5. Non dicimur Rom IV, 25 *per resurrectionem Christi justificari*, sed *Christus dicitur resuscitatus divi*.

δικαίωσιν ἡμῶν, propter justificationem nostrī, h. e. ut liquidissime constaret, Christum (quod proxime præcedit) qui ita mortuus erat propter peccata nostra, ut ista mors esset ἰλασικὴ & credentibus imputabilis, secundum c. III, 25. resuscitatum esse propter justificationem nostrī, nimirum resurrectione, quæ de mortis valore testata est, confirmandam. Quod si enim Christus non fuisset resuscitatus, mortem ejus, tanquam ἰλασικὴν, nemo ad sui justificationem posset applicare. Vade dimisso declaratum est, acceptam esse in judicio divino satisfactionem, eamque, quia vicaria erat, credentibus omnibus ad justificationem esse imputabilem. Hunc hujus loci sensum esse genuinum, docet res ipsa, in textu & contextu ac locis parallelis considerata. Conf. Dodec. prioris Dissert. V --- VIII, & poster. Dissert. V. Reliqua allegati loci verba nulla egent discussione.

LOCUS VIII. p. 531.

Multi sunt alia Scripturæ loca, quæ eandem evincunt veritatem: v. g. quando Apostolus alibi eandem, quam vidimus, gradationem proponit, dum ad Corinthios scribit 1 Cor. VI, 11. Lavati estis, sanctificati estis, justificati estis in nomine Domini Jesu, & per Spiritum Dei nostri.

Alibi [Tit. III, 6, 7.] idem ait, quod lavacrum regenerationis & renovatio Spiritus S. effusi super nos, ut justificati per gratiam ipsius hæredes vitæ æternæ simus: Viden' ordinem? 1. lavari: 2. justificari 3. & deinceps servari.

Petrus ponit [1 Petr. II, 24.] quod peccato mortui esse debeamus, antequam justitiæ vivamus, aut ad statum justificationis perveniamus.

Figure omnes legis Mosaicæ docent, quod, antequam quis justificari, aut purus mundusque declarari, queat, oporteat, ut revera lavetur, purificetur & sanctificetur.

Apo-

Apostolus in Cap. IX. & X. Epist. ad Hebr. non semel, idque nervosissime ostendit, quod priusquam Deus peccata obliviscatur, aut memoriam eorum revocare nolit, antequam accusationem a conscientia institutam dissipet, h. e. antequam justificet, conscientia purificari debeat & sanctificari in sanguine Christi, in virtute divina Spiritus ejus, qui Spiritus est per passionis & purificationis.

Addo tamen, ne verbis captandis locus esse possit, quod si per sanctificationem intelligas sanctitatis habitum, aut sanctitatem habitualem, confirmationem sc. & incrementum, quo omnium sanctarum virtutum habitus augeantur; quod, inquam, hoc sensu (quo subinde in Scripturis [Rom. VI, 22.] adhibetur) justificationem sequatur sanctificatio. Quodsi vero per sanctificationem intelligas purificationem actualem ad plene & vere puritatis terminum ultimam proveciam, (qui sensus usitator est) sanctificatio justificationem necessario precedit: neque est cur contrarium tueamur, nisi ut nobis ipsis blandiamur, & veterem hominem, qui in impura sua vita pergere vult, & nihilominus absolvi optat & justificari, continuo laetemur, cum tamen is demum (Rom. VI, 7.) qui mortuus est, justificetur & a peccatis suis absolvat, ut Paulus ait, omnem hanc controversiam hoc uno verbo dirimens, dum mortem veteris hominis precedere debere inquit, antequam quis a peccato purus declarari & justificari possit.

Disquisitio hujus loci.

i. Ad loci 1 Cor. VI, 11. vindicias sequentia notari possunt. Nondum evicit Auctor, verbis: *abluti estis, sanctificati estis*, non idem significari, quod tertio illo: *justificati estis*? Ego certe supra Dodec. I. Dissertat. V. probavi, non solum *lavandi*, seu abluendi, sed etiam *sanctificandi* verbum ex usu LXX. interpretum, qui Hebraeorum כִּבֵּד *expiare* etiam per τὸ αἰγιαλῶν in sermone de rebus

Leviticis reddiderunt, in novi fœderis libris significationem purificationis forensam habere. Nec obstat, hac ratione Paulo tribuendam esse *ταυτολογίαν*, quæ, quæ uno verbo dicere potuisset, tribus expresserit. Nam alia est *ταυτολογία* inanis & inepta, alia biblica, seu exegetica & emphatica, quam rei dignitas & scribentis affectus subministrarunt. Quales loquendi modos qui in sacris litteris non observavit, in illis plane hospes est. Imperitis fervire possunt, quæ in *Commentatione de Vita & epistolis Pauli* de peculiari hoc sermonis Paulini caractere tradidi. Et cum expiationis & justificationis beneficium, renovationis beneficio non excluso, sed per se inde redundante, centrum esset totius doctrinæ evangelicæ, mentis & vitæ sanctimoniam in applicationis ordine requirens; quid mirum est, Paulum de illo ipso emphaseos causa tria verba adhibuisse? Fac, verbum *sanctificandi* in hoc loco notare negotium *renovationis*: quid tum? num ex ordine verborum semper argumentandum est pro ordine rerum? certe hoc nemo, nisi hospes in hermeneuticis, adfirmaverit. Hac enim ratione dicendum esset, fundationem in Christianismo pleniori ejus instaurationi, & incremento ac complemento esse posteriorem, quia Petrus epist. 1, c. V. v. 10. eam istis postponat.

2. Ad locum Tit. III, 5, 6, 7. quod attinet, is Auctoris hypothese omnino contrarius est. Nam cum scopus Pauli in illo esset, evangelicam Dei gratiam Tito ac ecclesiis Cretensum commendare, omnia ac singula istius textus verba directa sunt ad justificationis gratiam in regenerationis ordine commendandam. Unde remoto operum nostrorum merito, respectu justificationis adferit, quod *secundum misericordiam suam nos salvaverit* (secundum illud Angeli: *salvabit populum suum a peccatis ipseus* Matth. 1, 21.) & quidem in ordine *regenerationis*, & per hanc simul inchoatæ *renovationis*. v. 4. In quo regenerationis & inchoatæ renovationis negotio, ut, quanta cum efficacia officium suum ad Christi glorificationem exfereret Spiritus Sanctus, intelligeremus, addidit v. 5. quam *largiter ille in fideles fuerit effusus*. Et quia verbo *ἐσώθη σωσται*, præcipue ad collatum justificationis beneficium respexerat,

v. 6.

v. 6. addit, quantum justificatio ista bonum secum ferat, nempe *donum vite aeternae*: ut *justificati* (pro *salvati*, adhibito verbo synonymo) *ejus gratia secundum spem heredes essemus vite aeternae*. In hac nativa hujus textus expositione nemo prudens, ut certo confido, quod desideret, habebit. Utinam ex ejusmodi locis Poireti aestimatores beneficium justificationis forensis digne estimare discerent!

3. Nec quidquam praesidii Auctor habet in verbis Petri epist. 1. c. II, 25. *ut peccatis mortui justitiae vivamus*. Nam 1.) unde probabitur, non ipsa hac phrasi *ἐκ τῶν νεκρῶν τὰς ἀμαρτίας, ἐκ τῶν νεκρῶν τὰς ἀμαρτίας, der Sünde sterben / sive der Sünde loß werden* non ipsum hoc justificationis beneficium notari? Certe verba proxime antecedentia, de *peccatis nostris in crucem sublatis*, agunt de satisfactione, uti e Dissertat. V. & tribus sequentibus Dodec. prioris liquet. Jam vero cum satisfactio justificationis fundamentum ac causa sit, quid magis esse potest nativum, quam subjuncta ista phrasi justificationem notari? Idem confirmat locus parallelus Pauli 2. Cor. V, 15. *judicamus hoc, quod si unus pro omnibus mortuus est, omnes mortui sunt*. b) Si Petrus hic vel maxime intelligeret mortis Christi applicationem eam, quae ad sanctificationem pertinet; unde probabitur, mortificationem istam actum & habitum justitiae vivendi etiam ratione temporis praecedere? Haec enim per naturam suam ita sunt *ἐκκεντρα*, ut nullo temporis momento separari possint; quemadmodum novi hominis *ἐκκεντρα* cum veteris *ἐκκεντρα* certissime est conjuncta, etsi Paulus hanc priori, istam posteriori, loco ponat Eph. IV, 22. seqq. Col. III, 8. seqq. c) Quando autem Auctor verbis istis: *quod peccato mortui esse debeamus, antequam justitiae vivamus*, subjungit haec: *aut ad statum justificationis perveniamus*, suum repetit, non probat, commentum de justificatione, sanctificationi, eique consummata, postponenda.

4. In figurarum Mosaicarum allegatione & applicatione auctor repetit praesudicium suum, supra Dodecad. prioris Dissert. VI. Sect. II. discussum. Et ex eadem tractatione, cum Dissert. VII. & VIII. collata, manifestum etiam est, quam corrupto sensu Auctor hic ad caput nonum & decimum epistolae ad Hebraeos provocet,

5. In

5. In ultima transcripti loci parte Auctor sibi ipsi nequaquam constat. Nam primum sanctificationem, de sanctitatis habitu & incremento acceptam, justificationi *postponit*: deinde vero sanctificationem, eamque ad plenam puritatis terminum ultimum provecam, justificationi *premittit*. Quæ duo, nimirum sanctificationem inchoatam auctamque sequi justificationem, completam vero eam præcedere, sibi maxime contraria, quomodo inter se conciliari possint, Poiretj admiratores viderint. Loci Rom. VI, 7. vindicias vide jam supra datas.

6. Auctor §. XXXIII. p. 532. seqq. prolixo sermone, cujus transcriptione supersedeo, agit de axiomate Augustini: *Bona opera non præcedunt justificandum, sed sequuntur justificatum*, ubi a veritate aliena sunt, quæ sequuntur.

- a) Præter *opera legis* externa & mere naturalia, opera, quæ e principio gratiæ fiunt, in bona opera, & opera seu fructus Spiritus Sancti, sine ulla ratione & ulla Scripturæ sacre auctoritate distinguit auctor. Huic enim *opera bona* secundum principium gratiæ talia, & opera, seu fructus, Spiritus Sancti eadem sunt: quia Spiritus Sanctus infusa Dei gratia ac datis ad operandum viribus eorum auctor est in homine, ex eadem gratia agente.
- b) Idem contendit, *bona opera*, proprie sic dicta *justificationem præcedere*, & hoc sine exitiali errore negari non posse.
- c) Opera Spiritus statuit esse ea, quæ homo *jam plene purificatus* per Spiritum Sanctum, aut potius Spiritus S. per ipsum, efficiat: & hæc dicit *demum justificatum sequi*.

7. Hæc dum commentus est Auctor, præter rationem ipsam posthabitam, Scripturam Sacram, præcipue epistolas apostolicas, ad quas tamen in ipsa *versio* sua provocat, ita seposuit, ac si ipsi scriptæ haud essent. Alias enim non potuisset non ex iis intelligere, *bona opera & fructus Spiritus* esse eadem & *justificationem sequi*, & quidem apud eos, quibus omnino adhuc cum devicti peccati reliquiis haud exiguis colluctandum sit. Quæ §. XXXIV. occurrunt,

currunt, tanquam repetitam præjudiciorum syllogen, lubens prætereo. Pergit nunc Auctor ad ULTIMAM, seu QVARTAM, JUSTIFICATIONIS SPECIEM, de ea hæc, quæ sequuntur, comminiscens.

LOCUS IX. §. XXXV. & XXXVI.

p. 534. seqq.

Alia adhuc datur justificatio, sive potius altior quidam Justificationis gradus, cujus adhuc non meminimus, in, quos diximus, posterior & sublimior. Illi, ad quos ea pertinet, injusti non sunt, neque diabolo aditus ad ipsos datur, quippe perfecte puros & justos; in quietantur nihilominus ac quomodocumque accusantur, non a Deo quidem, multo minus a diabolo, sed a conscientia sua, ut ut purissima: & etiamsi felicitati eorum nihil quicquam decedat, non habent tamen, in quo conquiescant, nisi accusationi huic silentium imponatur. Verum age paradoxo hujus explicationem videamus.

Sancti amore DEI divinæque justitiæ pleni ubi infinitis ejus bonis undique circumcinctos se vident, justitiæ usque adeo amant, ut nihil æque desiderent, quam ut aliqua proportio esse possit inter agendi rationem, qua Deus erga ipsos usus est, eamque, qua ipsi erga Deum. Conformitate ista nihil illis videtur justius: iidem tamen in se inventunt dona sempiterna, eaque infinita & incomprehensibilia a Deo sibi concessa, dum interim in se ipsis nihil a se factum esse vident, quod istis respondeat, aut in rationem venire queat. Non enim nisi festucas quasdam & minutias, que ab ipsis procedunt, in se conspiciunt, quæ tantis intervallis a divinorum præmiorum magnitudine discernuntur, ut sine stupore id cogitare non possint. Atque hoc est, quod anxios eos habet, quod nempe beneficiis Dei se indignos esse videant, &

D

nihilo.

nihilominus ea non possint non acceptare. Hinc pudore conficiuntur: hinc indignitatem suam, suum etiam animum ut ingratum incasant, qui nihil fecerint, nihilque facere possint, quod cum iis, quæ Deus fecit, concurrere queat: hinc cum nonnullo auctore mystico (is est Malaval. in Carminibus sacris Gallicè editis: Poesies sacrées) exclamant;

Heu! nihil, infelix, habeo nil solvere possum!

Triste nihil nomen me jubeat esse malum.

Tu semper nova dona, Deus, quem totus anhele,

Das mihi: quid referam? Væ mihi! Triste nihil.

Sic justitiæ amore in hæc verba erumpunt, Domine, discede a nobis: præsertim ubi considerant, quod non tantum nullam ex sese dignitatem habeant; sed sæpissime etiam in Deum peccaverint, & hanc culpam tamen nunquam, uti decebat, reparaverint, neque millesimam partem illorum perpassi sint, quæ promeriti fuerant ingrati animi protervia, qua Deum, a quo non nisi infinitis beneficiis obruuntur, tam turpiter offenderunt (Ezech. 16. v. 62, 63.) Ego, (inquit Deus, ubi simile quicquam designat) Ego foedus mecum percutiam tecum. (Hæc promissio est Justificationis atque adoptionis) & scies, quod Ego Dominus sim; ita ut ubi meminieris [ista & quæ tua sunt] rubore suffundaris, neque os tuum aperire audeas, tantus te pudor invadit, ubi tibi conciliatus fuero post eam justificationem. Et profecto fieri non potest, quin cor generosum, a privato studio alienum, justum & justitiæ amore flagrans, maxime torqueat tam incredibilis disparitas, quam inter ea, quæ a Deo sibi præstita & a se Deo reddita sunt, intercedere videt.

Disquisitio hujus loci.

1. Cum præcedentes tres justificationis species plane sint com-
mentitiæ, inde facile potest colligi, quo loco habenda sit quarta hæc,

hæc. Et cum tertia jam supponeret perfectam justitiam ac sanctitatem, peccati reliquiis radicibus extirpatis homini justificando inhaerentem, & quarta hæc adhuc dicatur esse *sublimior*; quis non videt, commentis tribus nunc addi quartum, reliquis exstantius?

2. Ipse Auctor fatetur, homines secundum hanc speciem *non esse injustos, sed adeo perfecte puros justosque, ut diabolo nullus amplius aditus ad ipsos detur*, & ut nec a Deo ipso, multo minus a diabolo, accusentur. His tamen ipsos quando fingit a *conscientia sua, ut ut purissima*, adhuc accusari, ita ut nova eaque sublimiori justificatione egeant; qualem animi sui suæque theologiae characterem exprimat, alii viderint.

3. Cum Auctor procul dubio sese ne in tertiam quidem justificationum classem potuerit referre, nimirum peccati sibi adhuc inhaerentis sensu a tanta presumptione retractus, mirum est, qua, aut cujus hominis, experientia ductus tam confidenter de quarti ordinis justificatione potuerit loqui. Et quamvis non *experientia* magis, quam *scripturae auctoritate omni plane & simpliciter* in fictionibus suis destituatur, ad utramque tamen provocat, sed allegatis Scriptoris mystici & aliquot Scripturæ sacræ locis, quæ, præcipue posteriora, nihil minus, quam quod Auctor intendit, prohibent. Quod ut demonstrarem, in tanta veritatis luce & manifesta locorum detorsione, arbitror esse supervacuum. Videamus nunc quomodo fictæ quarti generis accusationi ficta respondeat justificatione.

LOCUS XI. §. XXXVII. seqv.

Verum enim vero Jesus Christus suo ipsis auxilio succurrit. Ille non negat, quod justissime de se ipsis sentiant, & non sine causa pudore ac confusione conturbentur, ac dum ad se ipsos respiciunt, inquierentur. Verum eosdem docet, siquidem ipse in eis sit, & intime ab eis possideatur, hinc eos possidere & omnia, quæ in ipso sunt, & omnia, quæ meruit ac præstitit, quæ quidem a Christo divelli nequicquam possunt.

Adeoque in quibus Iesus Christus est, in iis omnia revera esse, quae ab illo separari non possunt, merita sc. vite, perpe-
 nis & mortis ipsius; idque eo magis, quoniam huiusmodi Christus
 pro se non indigebat; sed omnia pro iis fecit, qui ipsum in
 se recepturi erant, ut hi bona Christi singula, veluti sua pro-
 pria, considerent, atque ita tanquam sua Deo offerant. Et
 hoc demum eos solatur, iisque satisfacit. Hoc angustias eo-
 rum ac dolores, quibus implicabantur, dissipat. Vident e-
 nim atque consentiunt, Iustitiam illam Dei eamque propor-
 tionem, qua respondere sibi debeant merita & premium, i-
 tem ea, quae Deus homini, & homo Deo prestitit, in sese im-
 plere ac inveniri per merita & satisfactionem Christi, qui i-
 psorum iam est, qui in eis vivit, quique eorum factus, sui
 eos suorumque bonorum heredes fecit. Et profecto Christus
 meruit satisque fecit, ut inter sempiternum premium & san-
 ctorum meritum, quod meritum est Christi, equa quaedam
 proportio intercederet. Itaque vident, quod Iesus Christus
 ipsis sit meritum, gloria, dignitas. Gaudent etiam, quod im-
 potentia sua propriaque indignitas ac nihilum suum, (quae
 antea eos torquebant) Iesu suo occasionem praesternant glori-
 am suam ac plenitudinem tam abunde demonstrandi. [imi-
 tatum ex Malavallii Carm. Gallicis.]

Dum tibi dona fero, tibi non mea, sed tua reddo,
 Quae quia non mea sunt, sed tua, pondus habent.
 Quodsi nil dederis, nihil est, quod reddere possim;
 Res angusta domi propria ferre vetat.
 Hincque tuos ignes tibi reddo, Te tibi reddo,
 O Deus, o animae spesque salusque meae.
 Te sine cuncta nihil, Tu sufficis omnibus unus:
 Hoc dulcissime juvat: sic juvat esse nihil.
 Non dolent amplius, quod non satisfecerim, neque, quantum
 debu-

debuerant atque meruerant, perpeſſi ſunt; quandoquidem amoris, perpeſſionum, infinitaeque dignitatis Jeſu Chriſti gloria ampliffima ita manifeſtatur. Neque dolent amplius, quod ex ſe ipsis nihil quicquam mereantur, quodque infinitam diſparitatem inter ea, quae a ſe, eaque, quae a Deo procedunt, intercedere videant; quoniam ea pretio infinito meriti Chriſti in ipsis, premio item infinito, quo meritum hoc dignum eſt, locum faciunt. Ecce aliam, eamque veram & ſancſtam Meriti & Satisfactionis Chriſti imputationem & applicationem, exemptionemque a pena puriſſimam plane planeque divinam.

Disquiſitio hujus loci.

1. Quandoquidem, uti paulo ante oſtenſum eſt, quarti generis *accuſatio*, ſenſu Poireriano intellecta, tota eſt conſicta; ita non melioris notae eſt ei reſpondens *juſtificatio*. Quare dialyſi hic ſuperſedere poſſum.

2. Ea vero, quae & accuſationi & ſic dictae juſtificationi vera ſubſunt, abſit ut improbem: ſed ea, extra conſictum Poirerit circumſictum intellecta, majore ſui parte pertinent ad ſtatum gloriae; utpote cujus non minus, quam regni gratiae, proprium eſt, ut juſti ſancſtisque ſibi, ſuiſque viribus ac meritis nihil, Deo autem omnia tribuant, ipſum ſui demiffione ſuper omnia evehentes.

3. Quae autem Auctor hic & §. XXXIX. quam brevitatis cauſa praetero, de *Chriſti merito ac ſatisfactione* denuo repetit, generis ſenſu deſtitui, e Poirerianarum juſtificationum dialyſi hucusque continuata liquet, & maxime ex eo, quod ſenſum & applicationem iſtarum vocum *forenſem* negat ac pernegat. Videantur Dodec. prioris ſapientiam jam allegatae Diſſert. V. -- VIII. it. IX. & X. ubi falſus iſte ſenſus ex iſtituto in Oeconomia Auctoris detectus ac deſtructus eſt. Quae vero dictis in locis erroribus vera ſunt inſperſa, inprimis ea, quae ad Dei gloriam directa ſunt, iis etſi ab errante profectis, ſuum relinquo pretium.

4. Paragraphus XXXIX. nihil habet, niſi haecenus ab Auctore tracta-

tractatorum, h. e. veræ justificationis sub allegati epicurei abusus specie impugnata, & falsæ propugnata, repetitionem, novæ dialyseos haud indigam. Est vero repetitio ista uti erroribus, sic etiam acerbæ infectionis affectu plena, denuo hoc novum sermonis membrum his inchoans verbis: *Verum enim vero quid hæc commune habent cum imputatione, applicatione & exoneratione, quas Babel tan-ropere jactat?* & in ejus progressu imputationem, quam *Babelicam* vocaverat, etiam *diabolicam* appellat.

5. Ejusdem fere generis est paragraphus ultimus, totius tractationis conclusionem & epiphonema continens. Quæ hic de libertate, seu potius de licentia, epicurea, & ejus præconibus, pseudodidascalis, propoſita occurrunt, sine ipsius sanioris doctrinæ præjudicio intellecta, adeo non improbo, ut ipse potius diversis in scriptis ejusmodi doctrinæ & vitæ scandalis justa cum parthesia iverim obviam, & præcipue istis ventris ministris, qui sub specioso *libertatis*, seu *adiaphoriae*, nomine pro *peccandi licentia* declamant, dixerim, quod res est.

6. Hæc de capite VIII. L. V. Oeconomiz. Capite IX. Auditor inverso plane ordine, qui ipsi tamen rectissimus videtur, a *justificatione* hæctenus descripta, & *renovationem omnem*, etiam *consummatam* & omnibus numeris absolutam continente, pergit ad *regenerationem: Statum*, S. VIII. inquires, *justificationis immediate subsequitur Regeneratio*. Sed hujus erroris examen jam præmissi in Dissertatione IV. hujus Dodecadis, habita ratione ordinis, quem regeneratio, respectu naturæ, sibi ante justificationem vindicat. Quia vero quæ Auditor in nono hæc capite doctrinæ de regeneratione in paragraphis septem prioribus de *pæce justificatorum* præmittit, in Dissertatione ista prætermisi, eorum *videtur* una hæc atque altera observatione paucis ostendenda est.

7. Describit pæcem plene & perfectissime, quos statuit, justificationum, h. e. renovatorum, seu sanctorum, ob omni peccati labe usque ad plenam *ἀναπαύσεως* jam penitus exemptorum, eosque omnino ad hoc regnum gratiæ refert. Id quod uti ex antecedenti doctrinâ resultat, & hæc supponitur, ita etiam expresse indicatur, quan-

quando Auctor inter alia §. III. *Principio*, inquit, *tenendum est, pacem hanc atque certitudinem non nisi eorum esse, qui vere sancti sunt, quique post purificationem perfecte absolutam iustificati sunt per declarationem a Spiritu S. sibi factam, se iustos esse & puros.* Verum enim vero quemadmodum hi sancti semper fuerunt & adhuc sunt utopici, concidit etiam pax insigni cum verborum apparatu ipsis tributa. Non entis enim nullæ sunt affectiones.

8. Arcessit quidem Auctor hypothese suæ statumen aliquod e diversis Scripturæ locis, quæ fidelibus pacem animæ spiritualem adscribunt, uti sunt Rom. V, 1. Phil. IV, 7. Jo. XIV, 27. XVI, 20. Sed qui vel ipsa, ne dicam sacræ, sed communis tantum hermenevticæ rudimenta norunt, vel ipsis quasi manibus palpant paralogismum hunc exegeticum, quo pacem, quæ pro integro contextu christianis, omnino adhuc in quotidiana inhaerentis & sollicitantis peccati expurgatione versantibus, tribuitur, sanctis, quos fingit, consummatis, adscribit. Et hoc tanta facit cum confidentia, ut §. VI, non dubitet scribere: *Doctrina hæc fere ad verbum e loco Pauli Rom. V, 1. Iustificari per fidem pacem habemus per Jesum Christum, Dominum nostrum, consequitur.* Eadem est *ἡ ἀποκατάστασις* loci i Petr. I, 3, utpote quem, de regeneratione neophytorum agentem, itidem, re ipsa & universo epistolæ argumento reclamante, de perfectissimis, quos fingit, sanctis interpretatur. Et quemadmodum his ex una parte tribuit, quod non habent; sic iisdem ex altera demit, quod, si re ipsa existerent, non possent non habere, nimirum *certam de futura sua salute plerophoriam*, ipsos hac ratione ad pacem fluctuationem reducens, aut, facile reduci posse, supponens. Id quod eum in finem videtur esse commentus, ut, quid sanctis istis gratia regenerationis superaddat, pro noni capitis, quod *de regeneratione*, nimirum iustificatorum, inscribit, argumento haberet.

PRÆSES
RESPONDENTI

S. D. P.

Qui jam diutius ab ore meo pependisti, ornatis-
sime Schumanne, abunde, quod spero, perce-
pisti, quo apud me, nosque in ordine theolo-
gico singulos, loco ac pretio sit doctrinae evangelicae
integritas, & quanto pro imbecillitate mea studio
id agam, ut puritati doctrinae vitae innocentia re-
spondeat. Spero etiam, immo confido, te inter eos
esse futurum, qui Domino sunt exegit, & re ipsa
testantur, se e praceptorum suorum disciplina non
sine fructu discessisse. Quam spem meam ut im-
pleas, immo superes, te hac prosphonesi publice hor-
tor. Implebis vero quam certissime, si sanioris do-
ctrinae hypotyposin, in puritate conscientiae conser-
vandam, tibi constanter habueris commendatam.
Vale. Hal. Saxon. die V. mensis Jun. M DCC-
XXII.

J2 5225

ULB Halle

3

002 698 757

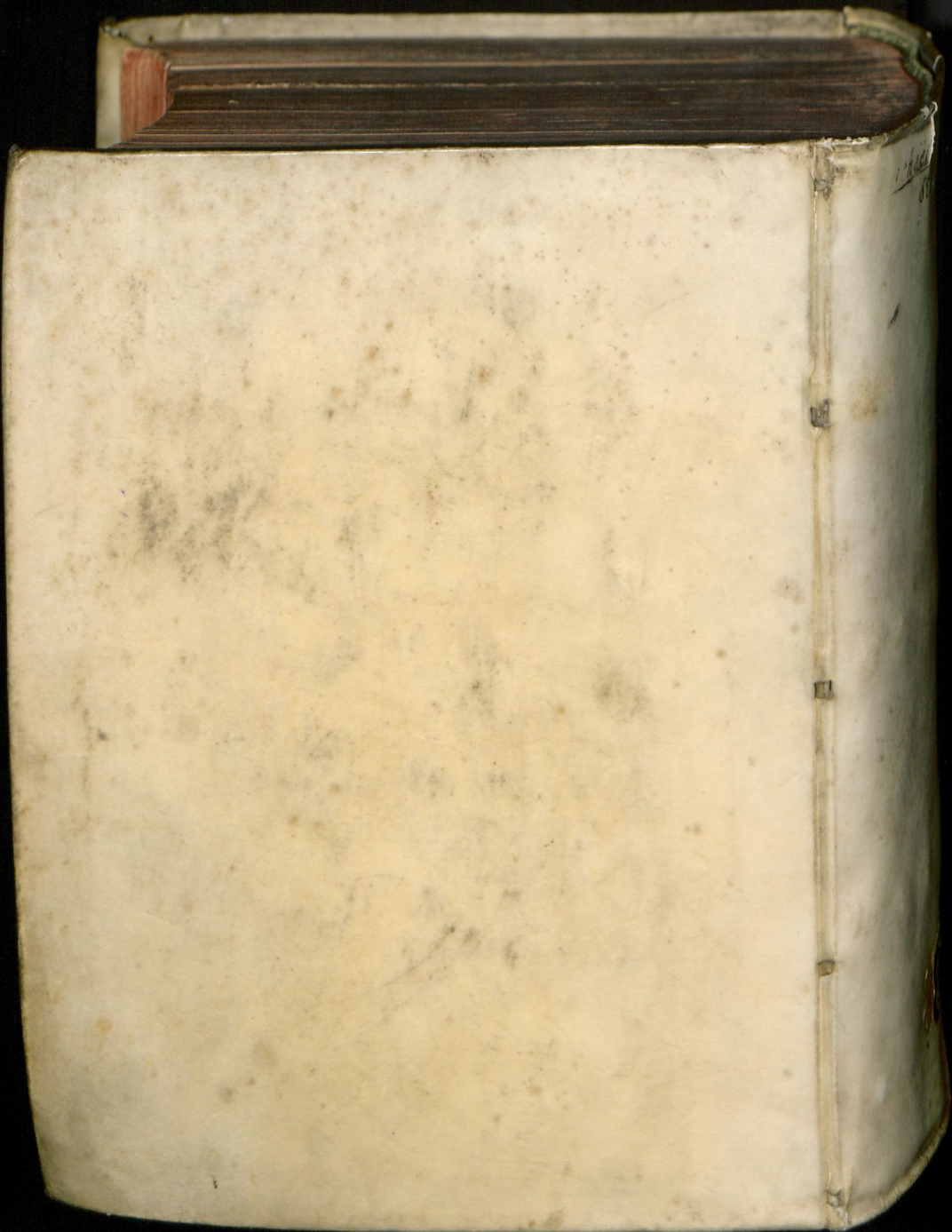

st

Ms 18

Mt:

DISSERTATIONUM ANTIPOIRETIANARUM
DODECADIS POSTERIORIS
UNDECIMA,

DE
SPECIE QVART-
TA JUSTIFICATIONIS.

QVALEM
VIR CLARISSIMUS,
PETRUS POIRETUS,

ALII HUIUS DOCTRINAE CORRUPTELIS, PRAECIPUE HIS DE SENSU
FORENSI, PRAEMISSIS,
ἀντιρράφως CONFINXIT:

QVAM
IN REGIA FRIDERICIANA,
DIE JUN. HVJVS MDCCXXII. ANNI,
PRAESIDE

D. JOACHIMO LANGIO,

S. S. THEOL. PROFESS. ORDINAR.
ET ACADEMIAE h. t. PRO-RECTORE,
CONSVETAE AC PUBLICAE DISQVISIONI
SUBMITTIT

Lz.

RESPONDENS
JOANNES PAULUS Schumann/
FINSTEDIENSIS MANSFELDICUS, S. THEOL. STUD.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
Typis JOAN. FRIDERICI KROTTENDORFFII, Acad. Typ.

